

TSÁSZÁRI ÉS KÖZVETLEN FELSÉG
ENKÖZÖLT M É V E L.

DIKIO

ro 15.

Költ Bét: t-elő Havának (Februáriusnak)
20-dik. napján 1798-dik Efstendőben.

Német Birodalmi Tudósítások.

A' *Rastadti Békességalku'* folyamatja, oly tárgy, mely, a' leg-lehetősebb hőségű előadást különösen meg-érdemli: hiszszük tehát, hogy kedves dolgot tselekekszünk E. Olvasóinknak, ha az ide-tartozó Leveleket, a' mennyire lehet, magok valóságában közöljük a' Bétsi Udv. Újság' példája szerént. A' Német Követseg' első vá-

Q

lafszja már tudva vagyon. Ezen válaszra, következő értelmű feleletet adtak a' Fr. Követek:

„Az Alólírtak, vették a' (Német) Birodalom' Deputátziója' feleletét, azon kívánságra, hogy a' Rajna legyen határa a' Frantzia Respublikának. Által küldik ök ezen feleletet a' magok Direktóriumának; mindazáltal meg-jegyzik azonközbenn is felöle, hogy az egyáltaljában hibás fundamentomokon épül. Egész Európa tudja, hogy a' Birodalom izent hadat a' Respublikának, oly időben, a' midön szívessen kívánta Ez meg-tartani a' Békességet, 's völt is nagy oka reá, hogy meg-tartsa. Nem lehet tehát itt fel-hozni ellenvetésül, azt a' nyilatkoztatását a' Fr. Respublikának, hogy soha maga nagyobbítása végett hadakozni, és hadi nyereségeket tenni nem szándékozik; mely nyilatkoztatás egyébránt nem rekeszti ki telyességgel a' károknak törvényes meg-téríttetését, kivált oly esetben, midön igazságtalanul lett a' meg-támadás; 's éppen meg nem fosztja a' Respublikát azon jussától, mely szerént, állandó hatarokra való szertevés által gondoskodik a' maga bátorságáról. Bizonyos dolog más felől, hogy a' Birodalom' alkotmánya még az által öszfe nem dül, hogy a' földje meg-kissebbedik. Végre, nem lehet ellenvetésül fel-hozni fundamen-

tomossan egy oly Kötés' előjáró-tzikkelyeit, a' melyben nem alkuvó-fél maga a' Német-Birodalom, főképpen midőn azokat, egy későbben köttetett végző Békeség' tzikkelyei váltották fel. Ezen 3 fundamentomokon épül azonban a' Birodalmi Deputzió' felelete: melyek mihelyt meg-esmértettek hibásoknak, már a' mirajtók épült, az se' állhat meg többé. A' mely indító-okokon fundálja a' Fr. Respublika a' maga kívánságát, még most is meg vagynak azok, a' magok telyes erejében. Törvényes jussal akarja a' Respublika, a' maga kárának meg-téríttetését; szükséges az ő bátorságára, hogy a' Rajna legyen a' határa; de még inkább szükséges ez a' határ, a' Birodalom' tsendeségére. A' Birodalmi Követség kényszerült maga nyilván meg-esmérni, hogy a' Respublikának se' hatalmához se' nagyságához éppen nem nagy túldalék járúl; a' Rajnán túl fekvő Tartományoknak hozzája való kaptasztatása által, akár tekintőd-jék ezenn Tartományok' Lakosinak száma, akár nyelve, szokása, és gondolkodása' módja. Ki-tetszik ezenn megjegyzésből, minden felelet nélkül is, hogy a' Frantzia Respublika nem nagyobbás kívánságából akarja magának a' Rajnát határul, hanem nyomosabb okon fundálódik kívánsága, oly okon, mely, egy

formán indíthatja mind a' két (t. i. a' Francia és Német) Hatalmasságokat, hogy változhatatlan határ által gondoskodjanak jövődöbéli tsendességjükröl. Ezt kell itt tehát fontolóra venni, nem pedig azon sok Kérdéseket, melyeket a' Birodalmi Követség láttatik tárgyaiva akarni tenni a' tanátskozásnak. Az Alólírtak, még tsak azt jegyzik meg, hogy a' Respublika' kívánságara való kész reá-állás; az ezt követő Kérdéseknek meg hányása-vetése, és egy állandó Békességekötés, mind a' két részről el fogják hárítani a' panaszolkodásra való alkalmatosságot. Így lehet megbizonyítani egyedül; hogy valósággal akarjuk, nem tsak színesen, meg-fűntetni a' haddal együtt járó rómlásokat. — Rastadt-bann Pluviose Hónapnak 9-dikénn (Jan. 28-dikánn) a' Fr. Respublika' 6-dik esztendejében.

A' Fr. Respublikának telyes hatalmú
Követei. Treilhard, Bonnier.

Ezen válaszra, következő summájú feleletet adott a' Birodalmi Követség.

„ Nagy örömmel érti a' Követség, hogy az ő első maga-myilatkoztatasa, a' Ránának határul való kívánságara nézve, által küldödött a' Fr. Kormányfűéknek, melyről reményli, hogy az kétség kívűl, egész erejét fogja érezni az említett nyilat-

közzétételnek. A' Fr. Követek nem láthat-
 tak által azt egy tekintésre, mivel el-
 sőben csak a' fundamentomos állítások
 voltak fel-téve, el halasztván azoknak
 ki-fejtegetését 's meg-mutogatását, a'
 további tanátskozásokra. Világosító pró-
 bák nélkül mondódott p. o. hogy a' Nemet-
 Birodalom nem kezdte az ellenségeskedést;
 hanem inkább ő volt a' meg-támadtatott
 Fél. Fel-hozza itt próbául a' Követség,
 hogy már 1792-dik éjzt. ben *Custine'* (Né-
 hai Fr. Vezér) Serege, el foglalván elő-
 revaló hadi' izenés nélkül egynehány Kerü-
 leteket, ellenségesen bánt a' Birodalom'
 földjével. A' Birodalom-Gyűlése, később-
 ben, úgymint 1793-dik éjztendőben Május'
 22-dikénn határozta meg a' Birodalom' ré-
 széről való hadizenést, mint a' maga-óltal-
 mazásnak igazságos eszközét. A' Követség
 tehát, hiszi, nem kell néki attól tartani,
 hogy a' Frantzia Direktórium tovább is
 meg-maradjon a' Rajna-határ kívánása mel-
 lett, mely által, a' Burgundiai Kerületen
 kívül, több más Kerületek is szinte egész-
 szen el szakasztatnának a' Birodalomtól,
 fele a' Választó-Hertzegeknek, 's nagy szá-
 mú Birodalmi-Hertzegek és Rendek, meg-
 fosztatnának Birtokaiktól, és a' Birodalom'
 Konstitúciója egészen semmivé tétetnék.
 Bizonyos az is, hogy Fr. Ország, már ma-
 gábann is elég hatalmas lévén, sokkal ke-

vesebbet fogna nyerni a' Rajna' bal-meljékén fekvő Tartományoknak elnyerése által, mint azon jó hír név által, melyet szerezhethet néki, az ő politikai magamérséklése, és egy katonai határ' vonása. Nem is lehet arról meggyőztetni, hogy a' Rajna, mely, sok helyekenn szegleteket tsinál, gyakran meg-változtatja a' folyását, és rakva van Szigetekkel, bátorságos határ legyen; de még kevésbbé lehet hinni, hogy Német-Ország maga kívánja ezt a' határt. Szükségesnek ítéli a' Deputátzió, itt is megújítani azon állítását, hogy a' Békességnek Leobenben meg-állított előjáró Tzikkelyei, javára tartoznak szolgálni a' Birodalomnak, minthogy ezen előjáró Tzikkelyeket, a' mennyiben a' Birodalomnak maga egészférségében való maradását illetik azok, a' Birodalmi Gyűlés-végzéséhez képest kötötte a' Császár, úgymint, a' mely által reá bízattatott Ő Felségére, hogy vesse meg a' Békességekötés' fundamentomát, melyre a' Német-Birodalmi-gyűlés reá is állott, közönséges meg-egye-ye-yezéssel, és minthogy a' *Campoformi-dói* Kötés, nem tsak semmit se' változtatott ezen előjáró-tzikkelyekben, sőt inkább a' leg-szentebb módon megerősítette azokat. Végre, óhajt ugyan a' Deputátzió abban elköz lenni, hogy el hárítassanak minden panaszok, melyeket okoz-

nak a' Német-Birodalmi Tartományok' Lakosait még ez ideig is érdeklő requizíciók, kontribúciók, és más terheltetések: de mivel ezen segedelem' siettetésétől sok függ, és a' segítség' módját az előjáró-tzikkelyek szabják ki: kívánja a' Deputáció, hogy a' Fr. Követek tudósítsák erről a' magok Kormányfőjét haladék nélkül, 's közöljék vele egyfzersmind a' Rajna-határ eránt való észre-vételeit a' Birodalmi Deputációnak.

A' Fr. Követek, ismét az előbbeni hangon válaszolta Febr. 3-dikán.

Olasz Országai Tudósítások:

Bonónia' Tartományának hegyes része, egészen nyughatatlanságban vagyon az újabb Tudósítások szerént.

Az *Ankonai* Megyének boldogtalan állapota ki tetszik magából azon Hírdetményből, melyet az *Ankonai* Frantzia Komendáns intezett a' Megyebéliekhez: „Az *Ankonai* Megyének sok Városai hagyattak el a' magok Elöljáróiktól. Csak nem minden részeiben meg-bomlott ezen Tartományban az igazgatás, vagy közel vagyon a' meg-bomláshoz. A' Lakosok rendeletlenségben élnek, 's szörnyen meg-hasonlottak magok között. Ajánlom minden

Városoknak, hogy tartsák fel kebelekbenn a' tsendességet, és állítsanak fel egy ideig való Kormányfiséket. 's a' t.

Febr. 4-dikén érkezett Velentzébe Nemes *Pellegrini* József, az új Ts. K. Guberniumnak fel-állítására ki-nevezett Kir. Kommisszáriusi fővel. Új laistromok adattak ki, melyekben, a' bé-sózott 's pátzolt halnak, disznó-húsnak, a' dohányynak 's tobáknak lejjebb szállított árra vagyon fel-jegyezve. Ez értetődik Udine, Padua, 's Verona Városokról is. — Jan. 29-dikénn tétvén ki a' Ts.K. zászló, közönséges öröme- nek jeléül ki-világosított a' Város, égtek mesterséges tüzek, hangzott minden felől a' musika, zengettek a' harangok, lövések durrogtak, 's bő alamisna ofztatott ki a' Város' Szegénnyei között.

Mind Velentzében, mind a' többi nagyobb Városokban ki-hirdettetett, hogy a' Vendégfogadósok, 's egyéb Gazdák, kik a' Jövevényeknek szállást szoktak adni, minden nap reggel és estve 9 óráig tartoznak bé-adni az újjonnan érkező Személyeknek neveiket.

Meg-tiltattak közönségesen minden szerentséltető (hazard) játékok az egész Tartományban.

Meg-tiltatott a' hús-vágás a' Mészár-

székeken kívül, melyek mindazonáltal a' b'ör a' fagvgyú 's egyéb apróságok eránt bé-hozott Törvényeket 's szokásokat hí-ven meg-tartják, az új rendelkezésekig. — A' Bankó-tzeduláknak kész-pénz helyett való el vétele meg-parantsoltatott az új-jonnan nyert Velentzei birtokokban is.

Gróf *Wallis* ki-hirdettette Jan. 29-dikénn *Udinében*, hogy a' Nemzeti Kato-naság el botsáttatik, 's az Uniformis és kard-viseles meg-tiltatik. A' környülállá-sokhoz képest szükségesnek ítéltetett azt is rendelni, hogy semmit a' Politzáj' enge-delme nélkül, ne legyen szabad nyomtatni.

Rómából Jan. 27-dikénn: — „Új Ná-polyi Követ érkezett ide a' múltt Szomba-ton, *Belmonte* Hertzeg' személyjében, ki mindjárt más nap hoszszas beszéllgetést tar-tott Státus-Secretáriusunkkal *Doria* Cár-di-nálissal, és Pápa Ö Szentségével, ki már ismét úgy fel-épült nyavalyájából, hogy a' múltt Tsötörtökön közönségessen könyör-gött a' *Péter* Templomábann a' Sz. Érek-lyék előtt.

(Párisban úgy hitték — a' *Bétsi Udv. Újság'* előadása szerént — hogy Febr. első napjaibann el-érkezett Rómába, az Olasz-Oltsági Fr. Sereg' Vezére Generális *Ber-thier*.)

Angliai Tudósítások.

Arra a' hírre, hogy a' Prusfsziai Király meg-ígérte, Hamburg' Városának a' Frantziák ellen való védelmezését: mindjárt nevedezett a' bétse a' mi Papiros-pénzeinknek.

Az Ország' Kerületeinek helybéli Elöljáróihoz, oly értelmű parantsolatot küldött Januárius' utolsó napjaibann Hertzeg *Portland* Minister, hogy a' gondviseléssek alatt lévő Distriktusokban, minden olyatén 15 ezrtendöstől fogva 60 ezrtendősig való Személyeket, kik nem tartoznak a' Katonasághoz: úgy szintén a' szekereket 's lovakat is fzedessék laistromokba, 's ezen laistromokat, küldjék meg a' Ministériomnak, hogy azoknál fogva, minden szükséges intézeteket sikeresen meg-lehessen tenni, a' Frantziáktól való meg-óltalmazására az Orzágnak.

Ánglia' Szomszédságábann fekvő, 's Ángliához tartozó *Jersey* Szigete' Rendjei, ezer font sterlinget tettek fel Annak jutalmúl, a' ki leg-elsőben fog hírt adni a' Frantzia Hajósseregnek, ezen Szigethez lejendő közelgetéséről.

Lisbona alól útasította vala még *S. Vincent* Ánglus Admirális Jan. 11-dikénn is a' maga Tudósítását Londonba, a' melyben jelentette, hogy némely molskolódó

Írások szóródtak széljel Portugalliában az Anglusok ellen, melyek azonban a' Portugalliai Kalmárságnak és Nemességnek Angliához viseltető barátságos hajlandóságát meg nem változtathatták.

Frantzia Tudósítások.

Basilea és Geneva között fekszik a' *Jura'* hegye. Ez választja el a' Frantzia földet a' Helvétziaitól. Erről a' hegyről akarja neveztetni a' Fr. Direktórium jövőben Helvétziát, *Júrán túl való Respublikának.*

A' Direktóriumnak maga közt lett meghasonlását, ismét rebesgetik a' Párisi Újságok.

Az uzsoráskodásbéli zabolátlanságnak mód nélkül való el hatalmazását, magok panaszojják, a' Párisi Újságok. Páristan, egy Hónapra száz lívertől el kérnek négy's hat líver interest; más részeiben pedig a' Respublikának, tizenkét lívert is.

Elegyes Tudósítások.

A' Hamburgban tartózkodó Fr. Kiköltöttekre nézve, oly jelentést vett Párisból a' Hamburgi Tanács, hogy küldje el Azokat a' kormányozása alatt lévő földről:

de ezen kívánságnak teljesítését, lehetetlennek állította magára nézve, a' többek között abból az okból, mivel az említett Kiköltözteknek nagy része, Polgári jusra tett szert Hamburg Városában.

Zimonból írják, hogy a' Belgrádi Basa tudtokra adatta az ott tartózkodó Török Kiköltözteknek, hogy bátran vizsgálja térhetnek honnyokba, nem lévén többé helye a' zenebonáskodóktól való félelemnek. De különböző hírt vettek másoktól, hogy t. i. a' házaik oly rúttól ki-raboltattak, hogy még az ablakjaikon lévő ón is le-szedett, és golyóbisok készítették belőle.

A' Belgrádi Basa kéntelen volt a' mostani zürzavarban 30 ezer piászttert fel-venni a' Kereskedőktől, melyek a' Konstantzina-polyi Tsászári Kintstárból fognak le-fizettetni. A' Szemendriai Basa is, ki-fzoríttatván helyéből, Belgrádba vette magát, és 24 ezer piászttert tett le a' Basánál, mint bátorságos helyre; de kevés napok múlva ez a' szereztsétlen el tűnt, és az óta sohol nem láttatik.

Szemendriában, minekutánna egynehány hetekig tartotta magát a' pártos Seregnek azon része, mely Belgrád alól el futott vala a' nagyobb erő előtt: kéntelen volt végre alkura lépni az ostromló néppel, melytől ki-nyerte, hogy minden ka-

tonai tisztességgel takarodhasson ki Szemendriából: de egyszersmind reá allott, hogy Boretsig kísértessék, a' Török Tsászár' Katonái által.

A' Morea, Ciprus, és Candia' Lakosai sok Törököt le - öldöstek.

Szebenből Febr. 3-dikánn: — „Még mindegy tsak fél telünk van. Sok kutyák meg - veztek vidékünkön. Úgy halljuk, hogy Bukovinábann egészen meg - szűnt a pestis.“

„Az Oláh-Országi felől való szoross járásokra (palfzusokra) egynehány Kompániák küldettek: mindazáltal a' kereskedés divatjában vagyon a' két Ország között; sőt hogy a' pénz nagyobb bőséggel foroghasson Tartományunkban, közönséges Hirdetmény által fe - szabadított a' gabonának Oláh és Moldva Országokba való kihordása.“

„Az ide való Oláhok, kik Erdélybe temérdek serlést (disznót) szoktak eszteni - dőnként által takarítani Oláh - Országból: mind tsak az arany-pénzt keresik, és ké - fizek tíz krajtzárt is adni felül minden arany - ra, mert Oláh-Országban mintegy hét forint egy aranynak a' válara.

Magyar Ország' terméseiről való gondoskodását az Anglusoknak, bizonyítja *Thown-*

son' Munkája, melyről emlékeztünk: de különös figyelmetességeket fordítják arra más Tudósok is. Fordította nevezetesen Pruszfiának ama' nagy hírű Tudóssa, *Klapproth* Professor is, ki a' Tudományok' Berlini Királyi Akadémiájának 25-dik Januáriusi közönséges Ülésében, az Erdélyi arany mínákról olvasott fel egy rövid Értekezést; meg-mutatván abbann, hogy az említett mínák, egy új értz nemét foglalnak magokban, melyet O, Telluriumnak nevezett a' mi földünkről.

Helvétziai Tudósítások.

A' Strafsburgi és Basileai Újságoknak jártatását, ötven tallér büntetés alatt tiltotta meg a' Bernai Kánton' Kormányfőke.

Látván ezen Kormányfőék, Berna Városának veszedelmes körhyűállásait, úgy-mint a' melyet két Frantzia Seregofztályok vettek tzélba: sietős segítséget kért más Kántonoktól, melyek; az egy Basileain kívül, mind meg-újjították; a' mint már írtuk, a' Szövetséget egymással.

A' Tigurumi (Zürchi) Kánton azonnal küldött két ezer Embert. A' több (tíz Kántonoktól) is hasonló készségű segítséget reménylettek a' Bernai Elöljárók. A' Ts. K. Felség Ármádiájánál Feldmarschallieutenanti fővel érdemessen szolgált *Hotze*

Báró, Bernai Fi lévén, viszsza hívatott most a' Hazájába.

Vaatland (Pays de Vaud) Tartományára nézve, melynek Lemannica Respublikává lett változását már a' Fr. Direktoriális Újság is írta, oly Végzést hozott a' Bernai Nagy-Tanáts Február. 2-dikán, hogy minden ellenséges készületeket, melyek tevődtek az ellen, félbe kell szakasztani: 's el végezte egyszersmind, hogy jövődöre, minden Ferji-Lakosa a' Bernai Kántonnak, jussát tarthatja, a' szerént a' mint alkalmas, minden közönséges tisztségéhez a' Respublikának.

B é t s.

Gróf *Wartenslébenné* Ő Excellentiája tegnap meg-halálozott.

A' F. Magyar Kantzelláriához Referendarius Udvari-Tanátsossá méltoztatott nevezni F. Urunk, *Hont* Vármegyei örökös Fő-Ispány Gróf *Koháry* Ferentz Ő Nagyságát.

* * * * *

Báró Kniggének az emberekkel való társalkodásról írott Könyve, mely nagy kedvességet talált legyen az eredeti nyelven, eléggé bizonyítja az egymás után sűrűn következett igaz és hamis kiadások. Ezen munkát, mely számtalan hasznos és kellemetes populáritású reguláira nézve meg-érdemelné, hogy minden Ifjú, Vezérjévé válasszaná az emberek közé való lépésekor, Magyarra fordítottam; ki-hagyván mindazonáltal az imitt amott előforduló sértegető, vagy Hazánk-ra nem alkalmaztatható vagy másképp izücségtelen helyeket. A' fordítás, mely kézírásban közel 40 ár.

kusokat tesz, leg. fellyebb a' jövő Győri Urnapi 's Pesti Medárdusnapi Vásárig ki-fizabadul közép 8-ad rétű formában 's három darabokban a' sajtó alól. Az árra előre fizetve 1 Rhforint léfzen. A' ki nyólv. előrefizetőket szerez, 's azoknak neveiket a' pénzel egygyütt az említett Vásárokr. akár Pestre, Universitás-béli Prof. Schedius Lajos, akár Győrrre Ev. Prof. Németh László Urakhoz francón bé-küldi; a' kilentzedik exemplát jutalomul veszi. A' következő Urakhoz oly bizodalommal vagyok, hogy nem fogják ezen fáradságokat sajnálni, úgymint:

Brassóban, Prof. Molnár; O-Budán, Könyvkötő és áros Kis István; Debretzenben, Prof. Sárvari és Vasáros Auer; Enyeden, Prof. Benkő; Eperjesen, Prof. Kralovánfszki; Győrben, Prof. Németh és Könyvkötő Müller; Kassán, Prof. Szabó; Késmárkon, Prof. Ásbóth; Keszthelyen; Prof. Pethe Kolosváratt, Gr. Eszterházi' Udv. nevelője Vedel; Kőszegen, Könyvkötő Ludvig; Lőtsén, Prof. Topertzer; M. Váshar-lyben Cons. Aranka; Osgyánban Rector Kollár; Pápán, Prof. Látzai; Posonban, Prof. Stanislaides, és Könyvnyomtató Wéber; Pesten, Prof. Schedius és Könyv-áros Kilián; Réptze-Szemérenn Prók. Ajkai; Rosnyón, Prof. Keblovfszky; S. Patakon, Prof. Rozgonyi Sopronban, Prof. Raits; Szásvárosban, Préd. Herepei; Szebenben, Prof. Binder; Veszprémbe, Préd. Zigány és más érdemes Urak.

Ugyan ezeknél az Uraknál lehet subskribálni következő tízmű munkára is, mely már a' prés alatt vagyon. — „Meiners Prof. Úr' Oktatása, miképpen kellessék az Ifjaknak haszonnal dolgozni, kivált olvasni, excerpálni 's magokat az írában gyakorolni, magyarra fordítva 's a' Könyveknek leg-fzukségsebb esmértetével meg-bővítve“ mintegy hat árkus. A' ki tíz exemplárra subscribál, annak a' tizenegygyedik reá adattatik.

Következő homlok-írású munkátskáimból, úgy mint — „Erköltsi oktatás az Ifjabb Afzfzonyságok' Izámára. Irta egy Angliai Dáma“ és — „'Sebbe való Könyv azoknak, a' kik az olvasásban hasznos gyönyörködtetést kercsnek“ — találtatnak nyomtatványok Pesten, Posonban, Sopronban, Győrben, 's nem sokára más nevezetes Városokban is.

Nagy-Barátni Febr. 10-dikénn 1798.

Kis János, Evangy. Préd.